

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Num à sole præueniente gratia proueniat, quod è duobus alter
conuertatur, & alter non. disp. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

enim Dominus de rubo sic dicit: *Ego autem scio, quod non dimittet vos Pharaon Rex Aegypti, nisi per manum magnam: sed extendens manum meam percussiam Aegyptios in omnibus mirabilibus quae faciam, & postea dimittet vos. Haec prima vox Dei est qua futuram voluntatem Pharaonis, sicut praevidebat, iudicabat. Postea iam inter ipsos miraculorum imbres dixisse legitur, Ego autem indurabo cor Pharaonis, ne dimittat populum. Vbi iam aperte intelligitur, prima interesse sententia: quid est enim, Indurabo cor, nisi non emolliam? Haec auctor illius libri. Et cap. 14. ait: An forte, si pie de Deo, sicut expedit, sentiamus, etiam Pharaonis datam misericordiam reperimus? Patientia enim Dei valere ei debuit ad salutem, qua differens iustum meritoriumque supplicium, miraculorum verbera crebra densabat. Numquid non potuit sicut flagellis cadens expulsi populum, ita miraculis credens Deum tantae virtutis agnosceret? Et c. 15. conferens Pharaonem cum Nabuchodonosor, cum ostendisset, pares eos fuisse in multis, ait: Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens, in recordatione propria inquitatis ingemuit alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio? Legito Augustinum quaest. 24. in Exodum, quo loco idem sentit.*

DISPUTATIO XI.

Infidelitatis peccatum posse incurri etiam dum gratia praeveniens liberum arbitrium non tangit.

Ut peccent, qui audientes Evangelium, nec se sentientes interiori vocatos illud non amplectuntur.

EX haecenus dictis patet, quid dicendum sit ad dubium illud: si nullus credere valet, nisi gratia Dei praeveniatur, atque interiùs à Deo vocetur, consequens erit illos, quibus Evangelium promulgatur, & gratia Dei non praeveniuntur, neque se sentientes interiùs vocatos, non peccare lethalter si fidem non recipiant. Dicendum namque est eos lethalter peccare, non solum si dum gratia praeveniuntur & interiùs vocantur, vocationi non consentiant fidem amplectendo, assensumque illius eliciendo, sed etiam si, antequam gratia praeveniatur, sua nequitia Evangelio contradicant, aut attendere non velint ad ea, quae proponuntur, resque tanti momenti, ex quibus pendere ipsorum, ceterorumque hominum salutem edocentur, expendere non velint, ut veritate comperta, salutem ex suis naturalibus viribus conentur Evangelicæ doctrinæ assentiri: ad que omnia cum solo concursu Dei generali libertatem arbitrii habent ut haecenus explicatum est. Quod si ea sincero animo expendere velent, ut tenentur, utique gratia diuina interim dum docerentur, illaque expenderent, praevenerentur, etiam antequam ex suis naturalibus, eo modo quo possunt, conarentur elicere assensum. Cùmque Deus sua scientia praevideat, quinam ex iis, qui auditi sunt Evangelium, conaturi sint ex suis naturalibus ad assensum eliciendum ut tenentur, & qui non: sanè ut à peccato non excuserentur qui assensum fidei supernaturalem non elicerent, satis est, Deum suo auxilio & gratia praestò esse ad praeveniendum in eodem instanti quoscumque praeviderit ex suis naturalibus ad assensum conaturos, ut ita, non quidem tempore, sed natura praevienti, talem eliciant fidei assensum, qualis necessarius est ad salutem.

DISPUTATIO XII.

Num à sola praeveniente gratia proveniat, quod è duobus alter convertatur, & alter non?

EX dictis etiam patet, quid dicendum sit ad illam quaestionem, unde non proveniat, quod ex iis, qui audiunt Evangelium, conspiciuntque eadem miracula in confirmationem illius effecta, quidam convertantur & amplectantur fidem: alij verò minime. Dicendum namque est, id non provenire praecise ex eo, quod illi, qui convertuntur, praeveniatur à Deo gratia & vocatione interna, alij verò non. Licet enim nemo credere possit, ut ad salutem oportet, nisi praeveniatur gratia diuina, nihilominus auxilium gratiae non est sola & integra causa, quod fidei assentiantur: quandoquidem de fide est, eum, qui praeveniatur gratia, & vocatur ad fidem, posse per suum liberum arbitrium non consentire & non converti, ut in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. & canone 4. definitum est. Quare fieri potest, ut duorum, qui aequali auxilio interiùs à Deo vocantur, vnus pro libertate sui arbitrii convertatur, & alter in infidelitate permaneat. Sepe etiam accidit ut cum quo auxilio vnus non convertitur, alius convertatur: id quod satis aperte docuit Christus Dominus ex ea collatione incolarum Bethsaida & Corozaim cum Tyriis & Sidoniis. Imò fieri potest, ut aliquis praevenerit & vocatus longè maiori auxilio pro sua libertate non convertatur. Saepè enim Deus vocat, & peccatores renuunt, despiciuntque omne consilium Dei. Neminem enim Deus, vim necessitatisque inferendo, consuevit ad se adducere, sed sponte sua ac voluntate quisque adducitur. Unde Hieronymus in epistola ad Hedibiam quaestione 12. ad eandem quaestionem respondens ait: *Quia homines suo arbitrio relictis sunt: neque enim bonum necessitate faciunt, sed voluntate, ut credentes coronam accipiant, increduli supplicis mancipentur: ideo odor noster, qui per se bonus est, virtute eorum & vitio qui suscipiunt sine non suscipiunt, in vitam transit aut moriunt, ut qui crediderint, salvi fiant: qui vero non crediderunt, pereant. Et lib. 13. comm. in cap. 49. Isaia: Dei, inquit, vocare est, & nostrum credere: nec statim, si nos non credimus, impossibilis Deus est, sed potentiam suam nostro arbitrio derelinquit, ut iusti voluntas premium consequatur: quia ergo voluerunt per me in te credere, iudicium meum apud te est, quod omnia fecerim, quae eis facere debu, dicens in Evangelio: Ego te clarificavi super terram, opere completo quod dedisti mihi ut facerem. Haecenus Hieronymus. Et Augustinus lib. 83. quaestionum quaest. 68. Ad eam illam magnam, inquit, neque omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent nisi vocarentur. Itaque neque illi debent sibi tribuere, qui venerunt: quia vocati venerunt: neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed vnicuique sibi: quoniam, ut venirent, vocati erant in libera voluntate. Qui vocatus non venit, sicut non habuit meritum, ut vocaretur, si inchoat meritum supplicij, cum vocatus venire neglexerit. Et 12. de Civitate Dei cap. 6. docet: Si duo aequales per omnia in omnibus, conspiciant eandem mulierem pulchram, euenire posse à sola libertate arbitrii vtriusque, ut vnus consentiat in peccatum eam concupiscendo, alter non item. Eademque est ratio de eodem modo affectis, aequaliterque à Deo ad fidem vocatis: pro sola namque eorum libertate potest euenire, ut vnus amplectatur fidem, alter verò eandem contemnat. Quod fit, ut non soli gratia*

Fidem cur quidam audientia Evangelium, recipiant, alij non

Vocatori aequali auxilio fieri potest, ut vnus convertatur, & alius non.

præ

præuenienti tribuendum sit, quòd ex audientibus A
Euangelium quidam conuertantur, quidam non
conuertantur: sed suus etiam locus relinquendus sit
libero arbitrio cuiusque, à quo (præstò existente au-
xilium gratiæ) pendet, quòd peccator conuertatur,
aut non conuertatur: & ob id conuersio laudi ipsi-
met peccatori tribuitur: imò etiam in meritum vitæ
æternæ eidem cedit, si simul in gratia reponatur. Ad-
de etiam quòd, quamuis nullum omnino meritum
antecedat auxilium gratiæ præuenientis, attamen
quòd peccator aptus reddatur, vt iuxta leges à Deo
constitutas, illud recipiat, multum pendet à libero
arbitrio eius qui illud est recepturus, & à conatu
Ecclesiæ, ministrorumque illius, vt disputat. 9. expli-
catum est. Quare conuersio ad fidem, non in so-
lùm influxum gratiæ præuenientis referenda est,
sed etiam in liberum arbitrium, & in externa au-
xilia, circumstantiasque externas. Idem quoque di-
cendum est de conuersione peccatoris iam fidelis ad
pœnitentiám. Neque Augustinus de prædestinatio-
ne sanctorum cap. 6. 8. & 9. & D. Thomas secunda
secundæ quæst. 6. artic. 1. interrogari quicquam ho-
rum negarent: si enim attentè legantur, solùm con-
tendunt aduersus Pelagianos, volúntque, vt nul-
lum omnino meritum nostrum præcedat gratiam,
qua ad fidem, aut pœnitentiám præuenimur, ac
vocamur: sed vt ex sola misericordia, ac liberalitate
diuina ea nobis conferatur. Luxta ea, quæ his dispu-
tationibus, necnon quarta & sexta dicta sunt, intel-
ligendus est Augustinus epistolâ 107. ad Vitalem
Carthaginensem.

Neque est cur quisquam aduersus hæcenus di-
cta nobis obiiciat illud Ioan. 6. *Omnis qui audiuit à
Patre, & didicit, venit ad me*: quasi ex vocatione, &
motione Dei ita pendeat accessus ad Christum per
fidem, vt & qui non vocatur, venire nequeat, &
qui vocatur, licet sponte veniat, ita tamen accedat,
vt in ipsius potestate non sit tunc non venire. Hoc
namque postremum præcudubio fidei Catholicae,
definitionique Ecclesiæ, tum alibi, tum in Concilio
Tridentino Sess. 6. c. 5. & Can. 4. vt sæpe dictum est
repugnat, ac libertatem arbitrij in momento con-
sensus vocationi, & motioni diuinæ, accessusque
per credendi actum ad Christum, prorsus euerit.
Neque enim ad rationem libertatis satis est sponta-
neum, quod & bestis cõuenit, & Lutherani con-
tra fidem Catholicam contendunt esse solùm in
operibus nostris, vnde sanè nihil virtutis aut vitij, ac
proinde nec laude aut vituperio, præmioque aut
pœna dignum potest provenire: sed vterius exigi-
tur, vt qui ita operatur, possit in eodem temporis
momento non operari, & in re proposita requiri-
tur, vt qui consentit vocationi diuinæ, cooperandò
ve cum auxiliis gratiæ elicit actum credendi qua-
lem oportet, simulque per eundem actum à Patre
tractus venit ad Christum, possit in eodem temporis
momento non consentire, atque ad eò non coopera-
ri ad Christumque per fidem non venire.

Sensus autem verborum Christi hic est. Præmise-
rat: *Nemo potest venire ad me* (per fidem vtique, quæ
per caritatem operatur, de qua ibi erat sermo) *nisi
Pater, qui misit me, traxerit eum*, auxiliis videlicet præ-
uenientis gratiæ, atque eo ipso, qui trahitur, coo-
perante. Vt verò id probaret, adduxit testimonium,
quod de tempore aduentus Messis ac legis gratiæ
habetur: tum in alijs prophetis, tum præsertim Isaia
54. *Est, inquit Christus, scriptum in prophetis, Erunt
omnes docibiles Dei*, id est, docti à Deo, vt transfert
Syriacus interpres, habeturque apertè in Isaia. Quo
in loco sermo est de filiis futuri Ecclesiæ per fidem

quæ per caritatem operatur, vt legenti Isaia erit
perspicuum. Quare neque in hoc Euangelij loco,
neque in illo Isaia sermo est de omnibus vniuersum
hominibus, sed de illis tantum, qui membra Chri-
sti, partisque Ecclesiæ per fidem erant futuri. Quia
verò fidem hanc habere non possunt ex suis viri-
bus, sed illustrati, vocati, ac interius docti prius
à Deo per auxilia gratiæ præuenientis ac excitantis,
iuxta eos modos quos disputationibus præcedenti-
bus explicauimus, idcirco qui fidem recipiunt, ad
Christumque per eam veniunt, dicuntur venire do-
cti à Deo. Atque hoc est, quod continò explicat
Christus dicens: *Omnis qui audiuit à Patre, & didi-
cit, venit ad me*: quasi diceret, & nullus alius, quon-
iam id omnino est necessarium vt ad me veniat.
Vnde non intendit Christus docere, eiusmodi ho-
minem, qui ita audiuit, ac didicit à Patre, non ve-
nire ad Christum per credendi actum propria li-
bertate, quasi in instanti, in quo actum credendi
elicit, & venit ad Christum in sua potestate situm
non habeat, continere influxum liberi arbitrij in
talem actum, efficiereque vt non sit, ac proinde
ad Christum non venire: id namque non dubito
quin sit fidei Catholicae contrarium, arbitrijque li-
bertatem ad credendi actum de medio tollat. Neque
item docere intendit Christus, credere in ipsum
fide Catholica, ita esse opus Dei, vt simul in eo ip-
so instanti, in quo fit, non sit opus liberum ipsius
credentis, pendens, vt fit, à libero eiusdem influxu
sicut etiam præcipue pendet ab influxu, & coopera-
tione Patris per auxilia gratiæ. Quin potius, qua-
tenus ille actus liberè fit ab ipso credente per influ-
xum, quem tunc potest continere, est accessus liber
ipsius credentis ad Christum, opusque virtutis eius-
dem credentis laude dignum: quatenus verò est
præcipue à Deo, est Dei opus supernaturale, per
quod Pater æternus sui misericordia simul trahit
credentem ad Christum, seruansque illi integrè suã
innatam libertatem cooperatur cum eo liberum il-
lum ad Christum accessum, qui verè est opus virtu-
tis. Ac sanè Christus ipse illo eodem capite satis
apertè docuerat, credere id ipsum simul esse opus
Dei, & liberum ipsorum credentium à libero eo-
rundem influxu dependens. Dixerat enim: *Amen
amen dico vobis, queretis me, non quia vidistis signa
quæ (quæ scilicet feci quando vos quinque panibus
atque duobus piscibus paui, & expleui) idque
illis permoti intendatis ad quod exhibita vobis sunt,
sed quia manducaastis ex panibus, & saturati estis. Ope-
ramini, non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam
æternam. Quasi diceret, querite & operamini ea, qui-
bus vitam æternam habeatis. Quæ sanè non ab ipsis
exigeret, neque ad illa præstanda eos incitaret, nisi
etiam ab ipsorum arbitrio penderent. Dixerunt ad
eum: *Quid faciemus, vt operemur opera Dei?* Respon-
dit Iesus & dixit eis: *Hoc est opus Dei* (à quo scilicet
pendent cætera, quibus vitam æternam assequami-
ni) *vt credatis in eum quem misit ille*. Ecce, licet de
hoc eodem opere, & tunc doceat, & postea pro-
bet ac explicet esse opus Patris æterni, neque sine
interna ope & auxilio Patris præstari posse, prius ta-
men satis apertè docuerat, esse simul liberum ipso-
rum credentium opus, eaque ratione, tamquam in ip-
sorum potestate cum Dei adiutorio positum, ab eis
illud exegit, ad illudque prout in ipsorum erat pote-
state, præstandum eos inuitauit.*

Ne quem verò, quæ in eodem capite sequuntur,
verba perturbent, exponenda à nobis sunt. Cum
Christus (vt caput illud intuenti facillè patebit) ser-
monem cum Iudæis confertret, tum de Eucharistiæ
myste

mysterio, tum de accessu ad Christum ipsum per fidem viam, quae, conseruata vique ad extremum vitae spiritum, vitam aeternam tribuit esuriemque ac sic in sempiternum ratione vitae aeternae, quae propter eam praestatur, extinguit: in eoque toto progressu ostendere intendat, aduentum ad ipsum per fidem viam ita ab arbitrio eorum, qui accedunt, pendere, vt nihilominus sit donum, atque opus Dei: occasione sumpta à mentione, quam fecerant Iudaei de manna patribus ipsorum praestito, dixit Christus: *Ego sum panis vitae, qui venit ad me, non esuriet, & qui credit in me, non sitiet in aeternum. Sed dixi vobis quia & vidistis me, & non credidistis.* Protinusque subiungit verba quae dixi esse à nobis explicanda, ne quem turbarent: eis autem docet, accessum ad Christum per fidem viam esse Dei donum, dicens, *Omne quod dat mihi Pater, ad me venit, & cum qui venit ad me, non euiciam foras: quia descendit de caelo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me: Haec est enim (seu potius, vt alij textus habent,) Haec est autem voluntas eius qui misit me Patris, vt omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Haec est enim voluntas Patris mei, qui misit me, vt omnis qui videt Filium, & credit in eum (permanenter fide viua vsque ad vitae terminum: hic enim est, qui non secundum praesentem iustitiam solam, sed simpliciter datur Christo à Patre) habeat vitam aeternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.*

Accessus ad Christum per fidem Dei donum. Est autem animaduertendum, quòd cum accessus adulti ad Christum per fidem viam sit Patris aeterni donum per internam illustrationem, vocationem, & cooperationem cum illius arbitrio, sanè quicumque ad Christum accedit, datus Christo misericorditer à Patre accedit, ac proinde valet haec frequentia: accedit quis ad Christum, ergò datus à Patre misericorditer per auxilia gratiae accedit. Sicut autem accessus adulti ad Christum per fidem viam (vt esse fidei dogma est ostensum) simul pendet, praecipue quidem auxiliis gratiae quibus, dum credit, misericorditer ac suauiter, sed liberè à Patre trahitur ad Christum, & minus praecipue à libero ipsius adulti in eundem credendi actum influxu, quem, nihil impediens auxiliis gratiae, potest continere, ac proinde efficere, vt actus credendi, accessusque ad Christum per fidem non sit: sic etiam quòd adultus aliquis rationem dati Christo à Patre habeat, positum quidem est in auxiliis gratiae, quae prauidendo illum pro sua libertate eis accessurum per fidem ad Christum, misericorditer ipsi dare statuit, in aeternaque voluntate ea misericorditer illi conferendi: at sicut, si Deus non prauideret illum pro sua libertate ita esse cooperaturum vt crederet & ad Christum perueniret, voluntas conferendi illi ex sua parte ea auxilia, collatioque actualis eorumdem auxiliorum, non haberent rationem dandi illum Christo: ita nisi ipse adultus eodem pacto pro sua libertate esset cooperaturus sanè eadem voluntas & collatio auxiliorum rationem non haberent dandi illum Christo. Neque enim quia Deus prauidit illum cum eis auxiliis liberè cooperaturum actum credendi, accessumve per eum ad Christum, idcirco adultus eum actum esse cooperaturus, sed è contrario, quia ita illum pro sua libertate esse cooperaturus, cum pro eadem libertate possit in eum non influere, ad Christumque non accedere, Deus altitudine & eminentia sui intellectus, supra id quod rei contingentia, libertasque ad vtrumlibet adulti habet, id prauidit, vt suo loco in sequentibus ostendamus.

A Quod itaque contendimus est, nihil impediens auxiliis quibus adultus aliquis idè datur Christo, quia illis mediantibus re ipsa sua libertate ad Christum fide viam deueniet, nihilque impediens voluntate aeterna eadem illi conferendi, in potestate eiusdem adulti esse ad Christum non deuenire: neque à sola quantitate & qualitate eiusmodi auxiliorum pendere, quòd talis adultus ad Christum accedat, rationemque habeat dati Christo à Patre aeterno, sed simul etiam à libera cooperatione eiusdem adulti, quia semper integrum illi manet accedere, aut non accedere, eaque de causa accessus virtuti ac laudi, non accessus verò vitio & vituperio illi tribuitur: suntque haec notissima: ex doctrina Christi Marth. 11. Etenim cum quibus auxiliis habitatores Corozaim & Bethsaida ad Christum non accesserunt, rationemque datorum Christo à Patre aeterno non habuerunt, eò quòd pro sua libertate & nequitia ad Christum accedere noluerunt, quòd Christus ibidem illis exprobrauit, cum iisdem pro eadem arbitrij libertate accessissent, rationemque datorum Christo per viam fidem habuissent Tyrj & Sidonij: vtrumque enim apertissime eo loco docet Christus. Quare licet Deus dona sua gratiae prauenientis, excitantis, & cooperantis ad accessum ad Christum, non distribuat pro qualitate vsus liberi arbitrij & cooperationis adulti praenisa, sed pro sua tantum voluntate: quòd tamen adultus cum his vel illis auxiliis hic, & nunc ad Christum accedat, rationemque dati Christo à Patre aeterno habeat, pendens est à libera cooperatione arbitrij ipsius, quam innatam habet, & quam, eo ipso quòd viator est, exigit sibi relinqui, vt virtutis ac vitij, meriti & demeriti, laudis & vituperij, praemij ac supplicij capax sit. Quia ergo, quòd adultus aliquis rationem habeat dati Christo à Patre, pendens est ex eo, quòd ipse ita pro sua libertate sit cooperaturus, vt gratiae auxilia, quibus à Patre prauenitur, excitatur, vocatur, & adiunatur, ad Christum perueniat, idque Pater aeternus altitudine & eminentia sui intellectus prauideat: sanè licet mutud valeat consequentia: accedit quisquam fide viua ad Christum, ergò misericorditer est illi datus à Patre aeterno: & datus est Christo à Patre aeterno, ergò ad Christum accedit: antecedens tamen huius posterioris consequentiae non tollit libertatem adulti ad consequens: quoniam sicut consequens à libero influxu adulti in actum credendi pendet, ita ratio antecedentis ab eodem libero influxu futuro, à Deoque altitudine sui intellectus prauido, est dependens, vt explicatum est, patebitque ex iis quae in sequentibus dicentur.

B Christus itaque toto progressu illius capitis à nobis haecenus explicato, vt nos humiles agnitores beneficiorum, gratosque erga Deum redderet, atque vt non nostris viribus superbè innixi, sed sub potenti manu Dei, à quo tantopere in initio, progressuque toto iustificationis nostrae pendemus, humiliaui spem nostram in ipso collocarem, quotidianis precibus ad eum confugientes, docere intendit, fidem, accessumque per eam ad ipsum, donum esse aeterni Patris ab illo per illuminationem internam, vocationem & cooperationem praecipue pendens: non tamen negare intendit, eandem fidem, & accessum minus praecipue ita à libero nostro influxu pendere, vt in quo instanti credimus & accedimus in potestate nostra sit continere eundem influxum, efficereque vt credendi actus, accessusque per eum ad ipsum omnino non sit: quin potius ex innumeris alijs Scripturae testimonijs, definitionibus Ecclesiae

clesia, & ex ipfomet progressu eiusdem capitis, vt ostensum est, penfere constat. Idcirco namque in eo ipfo progressu Iudeos ad eundem accessum inuiritabat, illisque arguebat, quod yfifis tor signis ad fidem accedere nollent, neque id ab eo quaerent, ad quod eadem signa illis erant exhibita.

Non iniuria fortasse aliquis, vt exponat illum locum. *Omnis qui audiuit à Patre & didicit, venit ad me, dicit.* Audire à Patre & discere, includere consensum liberi arbitrij adulti quo operatur actum credendi & venit ad Christum, quali idem omnino sint audire à Patre & discere, ac tractum à Patre venire ad Christum: quo pacto dubium non est, omnem omnino, qui audit à Patre & discit, venire ad Christum, quia nec prius, nec aliud est audire à Patre & discere, quam venire ad Christum. Neque tunc vlla esse potest difficultas, an vnum horum libertatem arbitrij circa alterum impediatur. Rem verò hæc totam in hunc modum explicabit. Sicut audire corporis, seu sensus externi, quempiam loquentem, dicit actum vitalem auditus, quo loquentis sermo ad eundem auditum perueniens percipitur: ita audire cordis, liberi arbitrij, est assensum præbere illustrationi, ac vocationi diuinæ circa ea, quæ sunt fidei atque adeo est elicere assensum fidei imperio voluntatis, influxuque intellectus, cooperante illustratione, & vocatione diuina. Et vt res magis in aperto sit, est illud audire de quo Christus saepe in Euangelio ait: *Qui habet aures audiendi, audiat:* habere namque audiendi aures, est arbitrium nostrum auxiliis gratiæ, expulsiōneque prauæ affectionis ad ea quæ docentur & inspirantur, esse præparatum: audire verò est consentire & obedire, actumve credendi, Deo cooperante, elicere vt ex verbis Euangelij cuique est manifestum. Et quoniam eiusmodi audire in nostra, Deo cooperante, est potestate, ideo toties Christus illud à nobis in Euangelio exigit. Qui prædicto modo Euangelij testimonium, de quo loquimur, exponendum non immerito censuerit, addet discere à Patre, licet illustrationem & inspirationem Patris internam supponat, esse tamen actum ipsius adulti, quo, consentum illustrationi ac inspirationi diuinæ per suum arbitrium adhibendo, à Patre liberè elicit: discere namque proculdubio actum significat addiscens, posita magistri doctrina. Ac sanè verba illa Christi, hoc modo exposita, Christi instituto mirè inseruiunt. Vt enim scobarat, neminem posse ad se venire, nisi tractum à Patre, attulit testimonium illud Isaie: *Erunt omnes docibiles Dei, seu docti à Deo, ea videlicet ipsa scientia, qua filij futuri erant Ecclesie, perueniturque erant ad Christum:* & hoc explicat Christus dicens: *Omnis qui audiuit à Patre, & didicit, venit ad me:* eò sanè ipso quòd audiuit, & paruit eius inspirationi & vocationi, didicitque ab eo, absque aliquo alio actu quo accedat.

Possumus confirmare hanc expositionem, quoniam Deum illustrare, atque inspirare, est sponsi vocem sonare in auribus sponsæ: id quod ipsa sponsa petebat ab sponso illis verbis: *Sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis:* at sponsa ipsa est quæ audit, consentit, ac obsequitur, iuxta illud, *Audiam* (ego ipse) *quid loquatur in me Dominus Deus.* Samuelque i. Reg. 2. *Loquere* (ait) *Domine quia audit seruus tuus.* Atque eiusmodi audire sponsæ, est currere post sponsum, in odorem vnguentorum illius, quæ vnguenta illustrationibus inspirationibus aliisque auxiliis spargit, fragrantque in interiori sponsæ, hoc est, in intellectu & voluntate, quæ sunt arbitrij, quo in sponsum tendit ac currit ab ipso ea ratione post se lauiter attracta. Eandem expositionem eò-

A firmat illud Ioanni 3. *Spiritus ubi vult spirat, & vocis eius audis: sic est omnis qui natus est ex spiritu.* Proculdubio, qui ex spiritu nascitur, consentiendo per proprium arbitrium inspirationi & vocationi diuinæ nascitur: eiusmodique consentire appellatur audire, & obedire voci spiritus spirantis, quæ in eius interioribus auribus sonat, qui nascitur ex spiritu.

Illud postremò in hac disputatione addiderim, nostram sententiam esse (vt ex iis quæ hæcenus dicta sunt intelligitur facile, & ex sequentibus in hoc opere erit magis manifestum) nullum omnino datum non solum actum, sed neque rationem formalem actus nostri liberi arbitrij ex iis, qui ad credendum sperandum, diligendum, ac penitendum, vt ad salutem oportet, & denique ex iis qui ad iustificationem tamquam dispositiones commenturate proxime vel remotæ sunt necessarij, qui à solo libero arbitrio eliciantur, elicivæ possint, sed ad omnem talem actum, ad omnemque rationem formalem illius concurrere principaliter Deum influerique, & cooperari per auxilia gratiæ: ex eiusmodique influxu tam eos, quam rationes formales eorum habere, quòd supernaturales sint & quòd in suo ordine & gradu proximè vel remotè disponant commenturate ad iustificationem. Atque hinc est, quòd iuxta doctrinam Pauli, nullum eiusmodi actum, nullamve illius rationem formalem habeat is, qui iustificatur, ipsum ab eo, qui non iustificatur, discernentem, quam non accepit supernaturaliter à Deo: atque adeo, de quo gloriari possit, quasi eam non accepit. Cum hoc tamen stat id, quòd salua fide Catholica negari non potest, nempe, ad eiusmodi omnes actus necessariam esse cooperationem, liberumve influxum arbitrij nostri, sine quo influxu non erunt, & per quem verè sunt actus emanantes efficienter à libero nostro arbitrio, sicut opera virtutis laude digna, quin & vita æterna, si in eodem temporis momento gratia informetur: essentque digna augmento gratiæ, & gloriæ, si caritas & gratia præxisterent, elicerenturque proinde ab homine prius, saltem natura, grato Deo. De eo namque, qui hoc modo operatur, ait Christus Ioan. 12. *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus.* Et Paulus de seipso sic operante ait: *Plus omnibus laboravi, non ego (solum scilicet) sed gratia Dei mecum.* Propter eiusmodique actus reposita est corona iustitiæ, laudis & honoris, quam reddet Dominus in illa die iustus iudex. Quare esto iustus de eiusmodi actibus, ex ea parte quæ liberè quidem, verum partialiter partialitate causæ

E & non effectus, ab ipso emanantur gloriaretur, precipuè tamen gloriæ & honorem in Deum referendo, à quo principaliter & tamquam ab origine prima fluxerunt, sanè non esset insipiens, sed verum diceret: quoniam non gloriaretur de actu ratione, ve aliqua formali actus quasi eam non accepit, quòd Paulus prohibet ac reprehendit, sed de sola cooperatione libera per suum arbitrium ad illam. Verum tamen tanta est infirmitas nostra, dum in hac lacrymarum valle commoramur, vt nec sic quidem expediat gloriari, sed potius humiliari ac pauperibus occultis Dei iudiciis, vererique omnia opera nostra atque in solum gratiæ autorem gloriæ & honorem refundere.

F Est autem obseruandum, cooperationem nostram, influxumve arbitrij nostri in eiusmodi actus, neque esse rem aliam, neque rationem aliam formalem, quam ipsomet actus, qui, spectati præcisè, vt emanant à libero arbitrio tamquam à parte minus principali vnius integræ eorū efficientis causæ, dicuntur influxus liberi arbitrij, cooperatio liberi arbitrij cum au-

Aures audiendi, quid.

MOLLINA
D. V. E.

xiliis gratiæ, & consensus liberi arbitrij, quo Deo consentit ad illos excitanti, mouenti & cooperanti: spectati verò præcisè quatenus sunt à Deo efficien- ter, à quo habet vt supernaturales sunt, & quales ad salutem sunt necessarij, dicuntur influxus, & cooperatio Dei cum libero nostro ad eisdem actus arbitrio: in re tamen nullus effectus, nullaque actio aut ratio formalis actionis vel affectus est, quæ sit à libero arbitrio, & non simul ac præcipuè sit à Deo cooperante & coadiuuante, quin potius totus effectus, totaque actio, totalitate vt vocant effectus, & est à Deo, & ab arbitrio nostro: tanquam à duabus partibus vnus integræ causæ, tam actionis quam effectus: non secus ac quando duo agentia mouent mobile aliquod, quod neutrum eo influxu, quo actu influit, illud moueret, nisi cooperante alio, vniūque illorum agentium magis ac principalis influit quam aliud. Quemadmodum enim tunc nihil est in eo motu, quod non sit ab vnoquoque illorum mouentium, sed partialiter partialitate causæ, & non effectus, quia totus effectus est ab illo, sed cooperante simul alio, influxusque maior vnus illorum mouentium in eum motum non est aliud, quam motus ipse spectatus vt præcisè ab illo maiori vi emanat, sed cooperante simul alio: & influxus minor alterius mouentium non est aliud, quam idem ipse motus spectatus præcisè vt minori vi ab eo emanat, sed coadiuuante plus altero: ita res habet in proposito. Quòd fit, vt quando cum Concilio Tridentino dicimus, arbitrium nostrum liberè consentire Deo mouenti, excitanti & cooperanti ad eiusmodi supernaturales actus, vel (quod idem est) influere in illos, & cooperari ad illos, non excludamus adiutorium & cooperationem diuinam, quin potius illam præsupponamus: sed explicamus solum modum quo, Deo simul cooperante, arbitrium nostrum liberè in eisdem actus influat ac cooperetur, comparando præcisè eisdem actus cum arbitrio nostro, quatenus est partialis, minūque principalis efficiens causa eorumdem actuum. Eodēque modo spectamus vsum liberi arbitrij nostri ad eisdem actus. Atque in hunc modum in posterū accipiantur, quæ à nobis his de rebus dicuntur. Licet enim conabimur semper cautè loqui, superfluum tamen ac molestum esset, hæc eadem in singulis propositionibus inculcare. Multique ex iis, qui nos diligunt, & quibus nostra probantur, vitiō nobis aliquando vertunt, quòd dum plus iusto cauti esse volumus, nōsque explicare fatagimus, obsecram molestamque orationem reddamus. Aliquid tamen parcendum est, in explicandis præsertim ad eò subtilibus & abditis mysterijs, & de quibus tanta semper fuit controuersia, ac sunt, quæ, diuino adiutorio freti, in hoc opere tradere intendimus.

DISPUTATIO XIII.

De spe, & cur necesse non sit seorsim à contritione de dilectione Dei agere.

De spe & alijs actibus, qui vltra fidem ad iustificationem adulti concurrunt, necesse non erit dicere modò, quibus auxilijs gratiæ præuenientis & excitantis euehantur ad supernaturale esse, quale ad iustificationem est necessarium. Tum quia ex iis, quæ de fide, & permixtim de contritione & attritione disputationibus præcedentibus dicta sunt, id facile intelligitur: tum præcipuè, quoniam, vt disputatione octaua dictum est, id copiosè & exactè inferrius suo loco est explicandum.

Molina in D. Thomam.

A De spe, quòd ad actus substantiã attriuet, non erit opus, post ea quæ de fide dicta sunt, longam disputationem texere. Quis enim facillè concedet, præexistente intellectu assensus, quo reuelatis assentimur, in facultate liberi arbitrij cum solo concursu generali Dei esse, elicere actum, non quidem supernaturalem, & qualis ad salutem est necessarius, sed merè naturalem sperandi à Deo, quæ ab eo reuelata ac promissa sunt nobis, atque ad eò qui dicitur spes, non quidem Christiana, sed quoad substantiam actus. Etenim in eo actu non plus difficultatis est, quam in actu assentiendi reuelatis, imò multò minùs. Præexistente namque actu, quo assentimur vera esse, quæ promittuntur, facilius circa ea ex nostris viribus elicere possumus actum sperandi, quam primum actum, quo, tum eadem, tum pleraque alia, vera nobis esse persuademus. Quòd si, vt Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 9. affirmat, in Hæreticis & Schismaticis esse potest, & nostra tempestate est fiducia, qua certò, & sine dubitatione existimant remissa sibi esse peccata, quasi, qui hoc non credit, intrepidèque sibi persuadet, de promissis, deq; mortis & resurrectionis Christi efficacia dubitet (quam tamen nemo dicit supernaturali Dei auxilio eos elicere) quanto maiori ratione concedendum est, solis liberi nostri arbitrij viribus & concursu Dei generali elici posse actum spei, non Christianæ, sed merè naturalem: Adde, Iudæos & hæreticos idem à Deo sperare, quod nos speramus: cum tamen nemo dicere possit, supernaturaliter à Deo adiuuari eos vt id sperent. Iam verò de dilectione Dei non est quod seorsim à contritione disseramus: cum contritio eam includat. Quare ex iis, quæ disputatione septima explicanda proposuimus, solum superest examinandum, quod quæstione sequenti proponitur.

Spei actum quoad solam substantiam, elicere potest homo cum solo concursu generali Dei.

DISPUTATIO XIV.

Vtrum liberum arbitrium cum solo concursu generali attritionem, ac contritionem, quoad solam actus substantiam, elicere valeat.

Disputationem hanc, quòd dilucidior sit, ac ne tedium longitudine generet, in aliquot membra partiemur.

MEMBRVM I.

Communem Scholasticorum sententiam ad affirmantem partem accedere.

Negari non potest, complurium esse Scholasticorum sententiam liberum nostrum arbitrium cum solo concursu generali Dei elicere posse non solum actum attritionis naturalem, id est, dolorem de peccatis ex Dei timore cum proposito amplius non peccandi lethaliter, sed etiam actum contritionis naturalem, qui idem propositum non peccandi amplius lethaliter includat. Eam namque affirmant Scotus in 4. dist. 17. qu. 2. art. 5. & 2. de natura & gratia sub finem cap. 14. vbi addit: *Existen- tem in peccato lethali posse ex suis viribus naturalibus elicere, quoad substantiam actus, quemcumque actum, quem is valet elicere, qui in grava est constitutus.*

Q99

Idemque